

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

2025-05-28

Ärendenummer
NV-07136-24

Sammanfattade anteckningar från dialogmöte om finansieringslösningar i arbete med nationell plan för naturrestaurering

Plats: Digitalt, Zoom
Datum: 2025-05-13

Deltagare:

Bankföreningen
Botaniska föreningen
Ecogain, Business & biodiversity
Fastighetsägarna
FightCOTwo
FSC
Initiativ 14/15
Landshypotek
LRF
Naturskyddsföreningen
Plockhugget
Qarlbo Biodiversity
SEB
Sveriges allmänningars förbund, SASF
Sveriges kommuner och regioner, SKR
Södra skogsägarna
Världsnaturfonden (WWF)
WSP

Representanter från samtliga myndigheter som ingår i uppdraget var närvarande; Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten, Boverket och Naturvårdsverket.

I regeringsuppdrag om framtagande av förslag till nationell plan för restaurering av natur genomförs dialogmöten för möjlighet att få information om, och komma med inspel till arbetet. I detta dokument sammanfattas inspel från möte den 13 maj 2025 med fokus om finansiering av åtgärder för natur.

Vilka alternativa finansieringslösningar ser ni som mest relevanta i sammanhanget? (Exempel: biodiversitetskrediter, certifiering, gröna obligationer, fonder)

Biodiversitetskrediter

Biokrediter, naturkrediter & hybridkrediter (kol + biodiversitet) lyfts som relevanta finansieringsverktyg för naturvård och biologisk mångfald, men utvecklingen hämmas av avsaknad av tydliga standarder, pålitliga mätmetoder och ett gemensamt regelverk som säkerställer additionalitet, mätbarhet och långsiktighet. För att systemen ska bli trovärdiga och skalbara krävs statlig styrning, transparens, tredjepartsverifiering och att både köpare och markägare får rätt incitament och vägledning.

Fonder

En eller flera fonder för naturrestaurering/biologisk mångfald nämns som lovande. Kan vara EU-drivna, statliga eller privata. Exempel från Danmark och Storbritannien lyfts. Samspelet mellan privat och offentlig finansiering är centralt, liksom tydliga kriterier för vad fondmedel ska gå till. Branschöverenskommelser som Vattenkraftsfonden nämns som möjliga inspirationskällor.

Gröna obligationer och annan grön finansiering

Kräver återbetalningsförmåga och avkastning, vilket man lyfter kan vara svårt att uppnå vid naturvård där värdet ofta sänks på kort sikt. Vissa aktörer menar att naturvårdsåtgärder kan stärka varumärke och ge indirekt ekonomisk vinning.

Certifiering

Beskrivs som centrala verktyg, även som grund till andra finansieringsmodeller. Finns, och pågår utveckling av standard och certifieringssystem för naturnära skogsbruk. Finns existerande certifieringssystem med komplement för betalning av ekosystemtjänster från åtgärder som görs utöver certifieringsvillkoren.

Fler alternativ

Ekologisk kompensation: Både tvingande och frivillig ses som en viktig möjlighet, men kräver tydliga riktlinjer. Finns exempel där skogskoncern ger så kallad naturvårdspremie, en ekonomisk ersättning till markägare som avsätter mer skog än certifieringskrav. Kommuner och fastighetsägare nämner möjliga kopplingar till fjärrvärme, och prisjustering vid markförsäljning utifrån insatser för biologisk mångfald.

Möjligheter och utmaningar

Flera lyfter att det finns stora behov att stärka ekonomiska incitament för naturvård och restaurering, och att privata medel kan behöva ges en större roll som komplement till offentlig finansiering för att tillräckliga insatser ska göras.

För att biodiversitetsmarknader med fler lösningar ska kunna skalas upp från dagens begränsade omfattning, finns flera faktorer som behöver säkerställas. Exempel som lyfts är att åtgärderna ska bidra till ytterligare insatser (additionalitet) och att avsedda resultat avseende effekter i naturen nås, även på längre sikt (permanens). Man ser att gemensam syn om vad som utgör

”baseline” är viktigt för att tydliggöra additionalitet. Man ser att möjligheter att mäta och kvantifiera är helt centralt för att beskriva baseline och åtgärdernas effekter, och att mätbarheten stärker transparens och tillit till systemen. Samsyn om mätbarhet och verktyg behövs. Uppföljning bland annat av åtgärdernas effekter genom tredjepartsverifiering lyfts som nödvändigt för att skapa förtroende och legitimitet. I uppföljningen kan ny digital teknik vara till nytta.

Man ser risk för att frivilliga åtaganden tränger undan andra åtgärder, (läckage) t.ex. risk för mindre offentliga medel om privat finansiering ökar.

Om förutsättningar för instrument på finansmarknaden under Tema 3 nedan.

Hur ser efterfrågan ut från markägare respektive köpare?

Flera lyfter att det finns ett växande intresse för köp av biokrediter eller ekosystemtjänster. Köpare ställer krav om additionalitet, mätbarhet och långsiktighet avseende effekter, och efterfrågar bland annat standarder, verifierbarhet för åtgärder och vägledning för hur den köpta tjänsten får användas i företagens kommunikation. Gemensamma riktlinjer och vägledningar som kan standardisera mätmetoder m.m. minskar potentiella risker för köpare och är viktiga förutsättningar för att efterfrågan ska kunna öka.

Om markägarperspektiv under Tema 1 nedan.

Vad kan myndigheter eller staten göra för att skapa bättre förutsättningar?

Finns en bred samsyn om att myndigheter och staten har en viktig roll i att skapa förutsättningar för marknadsbaserade lösningar, till exempel genom regelverk, vägledning och riktlinjer. Man ser bland annat att staten kan stötta genom att utveckla standarder för naturvårdsåtgärder som är anpassade till svenska förhållanden och olika typer av åtgärder. Standarder behöver säkerställa transparens, additionalitet, kvalitet och långsiktighet. Vidare kan staten bidra genom att definiera kriterier för kvalitet och effekter och tydliga regler för vad företag får kommunicera ("claima") när de investerar i naturvårdsåtgärder. Detta beskrivs som avgörande för att minska risker och säkra långsiktig trovärdighet och funktionalitet.

Det finns också behov av att tydliggöra terminologi och få ett gemensamt språk mellan marknadsaktörer och myndigheter.

Arbetet bör samordnas med EU:s initiativ på området, men tillämpningen i Sverige behöver spegla regionala och lokala behov.

Staten kan också bidra med delfinansiering av åtgärder som skapar samhällsnytta och ge skattelättnader till företag som investerar i åtgärder för biologisk mångfald. Till exempel kan staten se över beskattning av ersättningar. Även sänkt matmoms nämns, till exempel för naturbeteskött. Farhåga lyfts om sådan åtgärd verkligen gynnar markägaren, eller om vinsterna tas uppströms i kedjan. Man bör överväga att göra det möjligt att placera ersättningar på skogskonto eller liknande för att sprida intäkter över tid. Ersättning till markägare beskrivs som avgörande, särskilt när naturvård minskar markens ekonomiska värde eller inskränker brukandet. Man nämner även att staten bör lämna garanti för osäkra åtgärder, både med avseende på en ekonomisk garanti för att åtgärder blir ersatta samt en garanti för åtgärders permanens.

Flera lyfter att myndigheter bör bidra med underlag och geografisk information för prioritering av åtgärder som bidrar till att de insatser som görs ger störst nytta.

Ytterligare inspel om statens roll:

- Möjliggör så att bidragen från privat sektor kan dokumenteras och ingå i rapporteringen och därmed bidra till uppfyllande av åtagandena i naturrestaureringsförordningen.
- Se till att åtaganden och kostnader för naturvård fördelas rättvist, särskilt mellan markägare med olika förutsättningar.
- Förhindra att frivilliga insatser ersätter lagkrav eller leder till läckageeffekter (dvs mindre naturvårdsåtgärder på annan mark).
- Staten kan också ha en mer aktiv roll, t.ex. genom att skapa och driva fond, eller fungera som mellanhand vid affärer.
- Statlig samordning föreslås, t.ex. i form av en biodiversitetssamordnare liknande Fossilfritt Sverige.
- Identifiera subventioner som är skadliga för biologisk mångfald och undersök finansieringsmöjligheter kopplat till det.

Finns hinder med nuvarande lagstiftning och regelverk?

Behöver diskutera regelverket för banker mer. Viktigt med ett ramverk för att förtydliga vad de har att förhålla sig till.

Harmonisering av lagstiftning efterfrågas då man ser att regler för skogs- och jordbruk riskerar att motverka varandra.

Lagstiftningen kring fastigheter bör även anpassas så att exempelvis servitut för naturvårdsavtal kan användas även på allmänningar eller i mer komplexa markägandeformer.

Tema 1 – Markägarperspektiv

Många markägare känner en stolthet i att bruka marken mer hållbart och med större hänsyn till natur och biologisk mångfald. Motivationen brister ofta bland annat på grund av bristande ekonomiska incitament. Även om insatser för att bevara och stärka naturvärden på skogsmark är samhällsekonomiskt motiverade så behöver det inte vara privatekonomiskt lönsamt för markägarna utan kan snarare innebära sänkta fastighetsvärden via till exempel minskade virkesvolymen vilket i sin tur begränsar finansieringsmöjligheterna.

Finns en nyfikenhet och intresse bland markägare för nya affärsmodeller som bättre tar hänsyn till naturvärden. Finns flera exempel där markägare redan har börjat med kolinbindning och/eller biokrediter med fler initiativ. Osäkerheter som lyfts är bland annat att det kan vara svårt för mindre skogsbrukare att testa nytt och ta ekonomiska risker. Det finns stor osäkerhet, särskilt i långsiktiga verksamheter som skogsbruk (med rotationstider på upp till 130 år). Tidigare erfarenheter av exempelvis kolkrediter visar på praktiska utmaningar och ekonomisk osäkerhet. Man ser också att förutsägbarhet i finansieringen är central, och att det kan vara svårt att ersätta andra typer av mer förutsägbara finansieringslösningar. Exempel om fleråriga avtal för löpande utbetalningar lyfts som potentiell lösning.

Viktigt säkerställa att markägare har rådighet över sin mark, att kompensation utgår och att ersättningssystem och ersättningsnivåer utformas för att understödja detta. Viktigt med förutsägbarhet och additionalitet.

Man ser att staten har en viktig roll i utvecklingen av nya finansieringsinitiativ, till exempel genom aktiv facilitering och att undanröja hinder och osäkerhetsfaktorer.

Inspel från Tema 2 om långsiktigt förtroende för marknadsbaserade lösningar har sammanfattats under tidigare rubriker.

Tema 3 – Finansiell sektor, kreditgivare och investerare

Banksektorn ser att man vill ha en aktiv roll och att bidra till finansieringen av naturvårdsåtgärder, men lyfter betydelsen av en affärsmässig logik. För banker krävs att investeringar är förankrade i verksamheter som är lönsamma och bärkraftiga över tid. Traditionell lånefinansiering är möjlig när anpassningar kan göras av t.ex. jord- och skogsbruk och där det samtidigt finns förutsättningar för fortsatt brukande och ekonomisk hållbarhet. Däremot skapas betydande utmaningar när lönsamheten påverkas negativt av regelverk eller krav, och man ser risker att naturrestaureringsplanen kommer att medföra det. Minskad intäktspotential påverkar värdet på fastigheter och säkerheter, vilket i sin tur begränsar möjligheten till lån. Att markägare kompenseras vid eventuella intrång som leder till att marken inte kan brukas som planerat, lyfter man som helt centralt, samt att ersättningen är förutsägbar och rättssäker.

Bankerna är öppna för att utveckla och stödja gröna finansiella produkter, såsom gröna obligationer, även för biologisk mångfald, inte enbart för klimatrelaterade investeringar som traditionellt varit i fokus. Det finns ett växande intresse från investerare, till exempel pensionsfonder, för sådana instrument. Men i nuläget är gröna obligationer i praktiken endast tillgängliga för större aktörer. För mindre markägare saknas motsvarande verktyg.

Vad gäller bio-, naturkrediter med fler initiativ efterfrågar bankerna tydligare begreppsdefinitioner och robusta regelverk. För att sådana system ska bli relevanta krävs trovärdighet och förutsägbarhet, bland annat vad gäller överlåtelse av fastigheter och långsiktig ansvarsfördelning. I dag finns osäkerhet kring hur sådana marknadsmodeller ska fungera i praktiken.

Statliga kreditgarantier för lån lyfts ibland fram, men man är tydlig med att garantier inte hjälper om verksamheten i sig inte är lönsam och att statlig kreditgaranti inte kan väntas ha någon betydande roll för finansiering av naturrestaureringsåtgärder.

Man betonar vikten av att markägaren inte ensam ska bära kostnaden för samhällets miljönytta. För att bankfinansiering ska vara möjlig krävs att andra aktörer också kliver fram, staten med kompensation och långsiktiga spelregler, konsumenterna med ökad betalningsvilja, och marknaden med trovärdiga certifierings- och uppföljningssystem. Man lyfter också att det idag finns många rörliga delar som skapar osäkerhet och risker för bankerna, bland annat reglering på miljö- och klimatområdet nationellt och på EU-nivå, och som medför stora osäkerheter för marknaderna. Från bankernas sida önskar man tydlighet och långsiktighet för att minska risker.